

STOP MET PLEISTERS PLAKKEN, TIJD VOOR EEN DUURZAAM PERSPECTIEF

“In mijn visie is er in 2020 een collectief DC-stelsel met eigen handelingsperspectief. We verkopen niet langer de illusie dat garanties te koop zijn. Langer doorwerken is geaccepteerd, iedereen is ervan doordrongen dat er niet valt op te sparen tegen de steeds hogere levensverwachting. En in 2020 kijken we terug op de Pensioenexpeditie van 2013. Een historisch moment, want toen zijn we gestopt met pleisters plakken.”

tekst: Lennart Kik, beeld: Roy Borghouts

Dit zei Bianca Tetteroo, voorzitter van de divisie Pensioen en Leven Achmea, tijdens de (vierde) Pensioenexpeditie. Voor de vierde maal zorgde Achmea voor een inspirerend programma over de toekomst van het pensioenstelsel met bevroegen sprekers, interactieve workshops, een aflevering van de (Pensioen)wereld draait door, straatinterviews en videoreportages, ballet, schilderkunst, fotografie en volop ruimte voor fantasie en ‘beleving’. Aan het eind van de dag werd afscheid genomen van Wilma de Bruijn, jarenlang de drijvende kracht achter de Pensioenexpeditie. De Bruijn is onlangs benoemd tot general manager van Eurapco, een samenwerkingsverband van Europese coöperatieve verzekeraars in Zürich. Zij kondigde al meteen haar terugkeer aan: “Dan maken we er toch een Europese Pension Expedition van!”

“De trend is dat mensen zelf meer keuzes gaan maken. Maar dat betekent ook dat ze zelf aan de knoppen willen draaien. Het pensioenstelsel van de toekomst moet hierbij aansluiten”, aldus Tetteroo. “Dat heeft consequenties voor de solidariteit. Zeg nou zelf: is het solidair om aan een 26-jarige te vragen om deel te nemen aan een pensioenfonds waarvan 70 procent gepensioneerd is? Wij geloven in *kans-solidariteit*: de vrije keuze van mensen om risico’s te delen, zoals bij een overlijdens- of brandverzekering. Daar is Achmea uit ontstaan. En daar zijn we nog steeds groot voorstander van. Aan de andere kant is er de maatschappelijke, collectieve solidariteit. Wij denken dat de intergenerationele solidariteit niet langer houdbaar is. Er zullen nieuwe vormen van solidariteit ontstaan binnen homogene groepen. Bijvoorbeeld leeftijdsgenoten of mensen met een zelfde levensstijl. Zelf de pot beheren met gelijkgestemden – dat wordt de toekomst.”

CIRCULAIRE ECONOMIE

Else Bos, ceo van PGGM, wees op de opkomst van de ‘circulaire economie’. “De huidige lineaire economie van produceren, verbruiken, afdanken en vernietigen gaat voorbij. De circulaire economie gaat uit van hergebruik en duurzaamheid. Dit kringloopdenken zoekt ook naar oplossingen voor de arbeidsmarkt. Het idee dat je op je 67ste bent uitgewerkt – en uitgerangeerd – bestaat straks niet meer. Oude-

ren blijven vitale functies houden binnen het arbeidsproces. De circulaire economie zal ook het denken over pensioen veranderen. Het stelsel zal beter aansluiten bij het leven en werken van straks. Pensioen is meer dan geld alleen. Vraag wat mensen bezighoudt als het over later gaat. Dan noemen ze gezondheid, in hun eigen huis blijven wonen, voldoende zorg en voorkomen van eenzaamheid. Dat is wat mensen willen. Wonen, werken, zorg en pensioen moeten we dichter bij elkaar brengen.”

“Het wordt gemakkelijk geroepen, maar Nederland is nog lang niet klaar voor langer doorwerken”, betoogde Joop Schippers, hoogleraar arbeidseconomie aan de Universiteit Utrecht. De trends op de arbeidsmarkt staan langer doorwerken in de weg. De ene beroepsgroep is al vroeg versleten, waar anderen tot op latere leeftijd vitaal zijn (hoger opgeleide mannen). De ene sector biedt veel doorstroming waar andere sectoren verstopt zitten met ouderen in de top. Veel werknemers beheersen niet meer dan één kunstje, terwijl maar weinig werkgevers hun medewerkers stimuleren om ook andere talenten te ontwikkelen. Daarnaast zullen ouderen de enorme werkloosheid anno 2013 eerder als een last dan een lust ervaren. En last but not least zijn de (financiële) regelingen – waaronder pensioenen – nog onvoldoende afgestemd op flexibele vormen van langer doorwerken, aldus Schippers.

MELK KOOKT OVER

Evenals in de eerdere edities van de Pensioenexpeditie kwam Jeroen van Breda Vriesman, bestuurslid Achmea, met een inspirerend slotbetoog. “We zitten niet in een crisis maar in een heftige transitie. Het verschil is dat we niet terugverven naar het oude punt.” Het pensioenstelsel noemde Van Breda nog steeds hartstikke mooi. “Er is veel waar we trots op kunnen zijn en dat we kunnen verdedigen. Het enige wat je niet moet doen is de melk zodanig laten overkoken dat de mooie componenten uit de pan gaan. We praten niet voor het eerst over een aantal uitdagingen. De vraag is: hoeveel meters hebben we nu eigenlijk gemaakt en hoeveel hebben we er nog te gaan?”

Van Breda stelde vast dat op een aantal dossiers nog nauwe-

Pensioen expeditie

Jeroen van Breda Vriesman:
“ONVERSTANDIG OM
DOORSNEEPREMIE
ALS ‘NO-GO AREA’ TE
BESTEMPELEN.”

lijks vooruitgang is geboekt. Over handhaving van de ‘doorsneepremie’ wordt bijvoorbeeld niet gesproken. Het is een van de heilige huisjes in de pensioenwereld. “Onhoudbaar”, meent Van Breda. “De verplichtstelling heeft ons ontzettend veel moois gegeven. Die moeten we vooral niet weggooien. Maar iets als een ‘no-go area’ bestempelen wat een van de ankerpunten in de discussie is, is onverstandig.” Ook belangrijke discussies over eigendomsrechten, de overdracht van laag naar hoog opgeleiden, eenvoud en uitvoeringskosten zijn wat hem betreft nog niet opgelost.

“Uiteindelijk hebben we nog niet zo heel veel meters gemaakt”, constateerde Van Breda. Over een aantal ontwikkelingen is hij wel gematigd positief. “Ik verwacht niet dat veel mensen nu denken dat ze keuzevrijheid hebben. Wel kunnen we steeds beter inzichtelijk maken wat er aan de hand is. De hoeveelheid mogelijkheden die mensen hebben om daadwerkelijk iets te doen, is inderdaad beperkt. Toch ben ik daar iets positiever over. Met inzicht en overzicht begint de discussie over wat je nog wél kan doen.”

Verder ziet hij steeds meer discussie ontstaan waarbij niet sec vanuit het pensioenstelsel wordt gekeken, maar waarbij

ook de samenhang tussen pensioen, woning en zorg centraal staat. “De resultaten en de producten voor consumenten zijn nog beperkt, maar het onderwerp wordt door beleidsmakers meer in samenhang gezien. Dat zal leiden tot meer flexibiliteit. Het is ook logisch: als je een groot deel van je huis hebt afgelost, heb je een stuk pensioen in natura. Daarnaast heb je ook een potje voor als je echt zorgkosten moet maken. En ook de mogelijkheden om aanpassingen aan hun woning te doen, helpen mensen om langer thuis te blijven wonen. Langzamerhand is hier meer aandacht voor en dat zal ook tot meer resultaten leiden.”

VOORTOUW NEMEN

Van Breda zou het toejuichen als de sociale partners bij de oplossing van de resterende problemen hun defensieve schuttersputjes verlaten en het voortouw nemen. “De discussie over vereenvoudiging, meer eigen risico en individuele keuzemogelijkheden is echt onvermijdelijk. Die zullen we heel snel moeten oppakken. Het zou fijn zijn als er hierover een akkoord komt. Want dan zijn de hoofden weer leeg en kunnen we echt vooruit kijken.” ◀